

การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่น

ในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน*

The Development of Curriculum for Enhancing the Local Leader

Competencies in Becoming Peace Engineer for

Building Peace in the Communities

¹พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์

¹Phra Pramote Vatagovito, Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

and Khanthong Watthanapradith

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's E-mail: boss04506@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน และ 2) เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 33 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า 1. วิศวกรสันติภาพท้องถิ่นเป็นผู้ที่สร้างสันติสุขให้กับชุมชน สร้างความเปลี่ยนแปลงเน้นการมีส่วนร่วม มีสมรรถนะของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นพัฒนาเป็นเนื้อหาหลักสูตร ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) หลักการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแนวทางดำเนินชีวิต 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 4) การจัดการความขัดแย้ง 5) การสื่อสารที่สร้างพลังและเกิดสันติในชุมชน 6) การสร้างความร่วมมือและกำหนดจุดหมายร่วมกันของชุมชน 7) การเสริมสร้างพลังการเรียนรู้คิดสร้างสรรค์ชุมชนเกิดการเรียนรู้ 8) การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง โดยหลักสูตรมีรูปแบบการอบรมที่มีความยืดหยุ่น เน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างทักษะการนำไปใช้ได้จริง 2. เป็นการสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน ให้มีภาวะผู้นำด้านสันติภาพ ทักษะคิดในการอยู่ร่วมกัน พัฒนาทักษะการสื่อสารสร้างสันติวัฒนธรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ สร้างทักษะการเป็นพี่เลี้ยงการติดตามและประเมินผลงานการสร้างสังคมสันติสุข ขยายพื้นที่สันติภายใน 1) จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม 2) สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม 3) จัดการความขัดแย้งสร้างสรรค์ 4) ชุมชนเรียนรู้สันติ

*Received February 11, 2021; Revised April 17, 2021; Accepted April 23, 2021

วัฒนธรรม 5) ที่ประกอบน้องสร้างสันติสุข 6) ถอดรหัสสันติวัฒนธรรมนำสู่ความยั่งยืน คำนึงถึงบริบทสิ่งแวดล้อม จัดการเรียนรู้เป็นแบบเชิงรุก

คำสำคัญ: พัฒนาหลักสูตร; เสริมสร้างสมรรถนะ; ผู้นำท้องถิ่น; วิศวกรสันติภาพ; สันติสุขในชุมชน

Abstract

The objectives of this research article are as followed: 1) to develop the curriculum development for local leadership empowerment to be the peace engineer to create the peace in the community and 2) to evolve and introduce curriculum development for local leadership empowerment to be a peace engineer to create peace in the community. The research is the field qualitative research from 33 samples.

The research finds that 1. Local peace engineer is person who create the peace of community, makes the changing, participative, and has the skills of local peace engineer to develop the curriculum. 2) The self-discipline of life 3) To reinforce the community relations 4) Conflict Management 5) The communication to support the power of peace in community. 6) Network and find the shared values of community. 7) The support power of creative thinking in community. 8) Creating the network of strong community that has the curriculum which also has the flexible training, participative, sharing and do practical for developing the skills and evaluated from experiments. 2. It is the development of the changing leader that close to community and to have peaceful leadership, attitude to live together, to develop the communication skill in term of peace culture, learning community, creatively conflict management, to create the skills of supporter to follow and evaluate the achievements of peace community, the detail of open mind for opening the space of peace. 1. To start with power of thinking in term of peace culture 2. To communicate with peace culture. 3. To solve the conflict with creativity. 4. Community learns about peace culture 5. Supporter helps another one to create the peace community. Reflection on the peace culture towards the sustainability 6. Decoding of peaceful culture leads to sustainability Take into account the environmental context Manage learning to be proactive.

Keywords: The Curriculum Development; Empowerment; Local Leader; Peace Engineer; Peace in Community

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ยุค Thailand 4.0 ภายใต้หลักการ “มั่นคง มั่งคั่ง เข้มแข็ง” นั้น หัวใจสำคัญ คือ ต้นทุนมนุษย์ ซึ่งนอกจากต้องมีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในระดับเวทีโลกแล้วยังต้องเสริมสร้างคุณธรรมของคนในประเทศ อันได้แก่ วินัย จิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคม พินิจผลประโยชน์สาธารณะสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีภูมิฐานรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงอันจะเป็นเหตุให้นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน ทำให้สันติสุขน้อยลงทั้งในระดับปัจเจก ชุมชนและสังคม ทั้งนี้หากถอดบทเรียนปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทยที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า ทิฐิ หรือความเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การไม่เคารพกติกาของคนในสังคม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นสาเหตุให้สังคมไทยเดินไปสู่ความไม่ปรองดอง สรุปได้ว่า การพัฒนาคนไทยที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ การค้นหาแนวทางการพัฒนาจึงเป็นเรื่องท้าทายและเร่งด่วน

แนวทางการพัฒนาตัวแบบทางสังคมที่สำคัญ คือ ผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีผลการศึกษาบ่งชี้ถึงความสำคัญของบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นที่สำคัญ ทั้งในการนำอย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น การเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย และมีบทบาทสร้างสันติภาพ ในฐานะเป็นตัวเชื่อมและรู้ปัญหารากหญ้าและเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดประชาชน แต่ผู้นำท้องถิ่นนั้นยังขาดการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสันติภาพอย่างจริงจังด้วยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้เป็นต้นแบบแก่สังคม และมีศักยภาพในการนำสันติสุขมาสู่ชุมชน และสังคม คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต้นแบบทั้งด้านกาย สังคม จิต และปัญญา และการพัฒนาหลักสูตรผู้นำท้องถิ่นต้นแบบ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสันติภาพ ด้านการสื่อสาร ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้เป็น “วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น” ที่เป็นตัวแบบคนไทยที่สมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง มีสันติภายใน และสร้างสันติภายนอกพัฒนาชุมชน สังคมให้เกิดสันติสุข

ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารสร้างนักวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นให้เกิดมีขึ้น เกิดจากผู้นำมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อทิศทางของสันติภาพที่สร้างขึ้น ผู้นำสันติภาพท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้คนอื่นคล้อยตามด้วยศรัทธาให้เขาฟังเราฟังความคิดอ่านของเราให้เขาอยากเดินตามเรา เป็นผู้นำกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้มีการจัดการและพัฒนาบุคลากรตัดสินใจอย่างเป็นระบบพัฒนาทีมงานมีการสื่อสารที่ดี (Wichaiwichien, 1999) คุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือองค์กรให้ทำหน้าที่ในการนำพาปัญหาการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเพื่อให้กลุ่มหรือบุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งผู้นำอาจจะไม่ใช่ผู้บริหารและผู้บริหารโดยตำแหน่งอาจจะไม่ใช่ผู้นำก็ได้และผู้นำที่ดีต้องประพฤติถูกต้องตามหลักคุณธรรมและสามารถเป็นแบบให้ผู้อื่นอยากเดินตาม นอกจากนี้มีผลการศึกษาพบว่า ชุมชนจะสันติสุขได้นั้น มิติด้านผู้นำ (Leaders) เป็นด้านที่ส่งผลสะท้อนถึงทิศทางชุมชนในการที่ผู้นำทั้งด้านผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถนำพาชุมชน

ก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชน คุณธรรม วิสัยทัศน์ ทักษะของผู้นำเป็นตัวบ่งชี้สำคัญ (Watthanapradit, 2016)

ผู้นำเสนอคุณลักษณะผู้นำสันติภาพท้องถิ่นควรมีลักษณะทางกายและทางจิตวิทยาที่ผู้นำนั้นเกี่ยวข้อง คือความเฉลียวฉลาด (Intelligence) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) (Soontrayut, n.p.) คนบางคนเท่านั้นที่เกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือบุคคลใดจะเป็นผู้นำในอนาคตได้หรือไม่ ได้ถูกกำหนดล่วงหน้าโดยธรรมชาติแล้ว (Thanacharoenrat, 2010) การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำจากผลงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1948 ได้มีการค้นพบจุดร่วมสำคัญ 7 ประการของคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพกับการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม ความเชื่อมั่นในตนเองพลังแห่งความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์มั่นคงต่อหลักการ (Na Phuket, 2009)

การพัฒนานักวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นจะก่อให้เกิดการระดมทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น และได้จัดทำ “หลักสูตรเพื่อพัฒนานักวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น” เพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดรายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผู้นำท้องถิ่นให้เป็นนักวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนและนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการทำให้ผู้นำท้องถิ่นได้รู้จักและเข้าใจมีความรัก ความภาคภูมิใจในชุมชนของตน เห็นคุณค่าและเข้าใจสิ่งแวดล้อมของตน รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมยิ่งขึ้น นำการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่สามารถพัฒนาและนำความเจริญและสันติสุขมาสู่ในชุมชน

โครงการวิจัยนี้อยู่ภายใต้แผนวิจัยเรื่อง วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น: ต้นแบบผู้นำสร้างสันติสุขให้ชุมชน มุ่งจะสร้างนวัตกรรมด้านสังคมที่จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมในการที่จะร่วมกันสร้างค้นหาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการสร้างสันติสุขในชุมชน และพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพ ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาฝึกอบรมสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ด้วยมุ่งหวังก่อให้เกิดนักวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นแบบผู้นำสร้างสันติสุขให้ชุมชนในการสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ โดยใช้หลักคำสอนทางศาสนายกระดับกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยทักษะและองค์ความรู้ด้วยพุทธสันติวิธี สำหรับโครงการย่อย 2 นี้ ได้เป็นการนำองค์ความรู้ในโครงการวิจัยย่อย 1 คุณลักษณะผู้นำที่สร้างสรรค์สันติสุขในชุมชน หรือ วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ดังนั้น งานวิจัยจึงมุ่งเน้นที่สร้างองค์ความรู้ การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชนเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการย่อย 1 นำมาออกแบบกิจกรรม เนื้อหาที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพที่เสริมสร้างชุมชนให้เกิดสันติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Field Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก สทนนานากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร ผู้นำชุมชนท้องถิ่น บริบทของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ระยะที่ 1 การออกแบบโครงสร้างเนื้อหา สำคัญที่ใช้ในการออกแบบหลักสูตร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 7 กลุ่ม จำนวน 33 ท่าน ได้แก่ 1) ด้านวิทยาการกระบวนการจำนวน 5 ท่าน 2) ด้านไกล่เกลี่ย จำนวน 5 ท่าน 3) ด้านผู้นำต้นแบบ จำนวน 5 ท่าน 4) ด้านพหุวัฒนธรรม จำนวน 4 ท่าน 5) ด้านพัฒนาผู้นำ จำนวน 5 ท่าน 6) ด้านสันติวิธี จำนวน 5 ท่าน 7) ด้านการสื่อสารแบบสันติ จำนวน 4 ท่าน โดยมีประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 ประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร โดยการวิพากษ์วิธี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมสมอง ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ผู้ทรงคุณวุฒิและทีมวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาจิตและปัญญา ด้านสันติวิธี ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านกระบวนการยุติธรรมชุมชน จำนวน 7 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้หลักสูตร โดยมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเหมือนกันในพื้นที่ของผู้นำท้องถิ่น และวิเคราะห์และสรุปหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นจากการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย นำเสนอผลการวิจัยและนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ให้ความหมายวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นเป็นผู้ที่สร้างสันติสุขให้กับชุมชน เป็นผู้ประสานความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับชุมชน สร้างความเปลี่ยนแปลงเน้นการมีส่วนร่วม

ร่วม และมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมในการทำงานด้านสันติภาพในบ้าน วัด โรงเรียน สามารถเชื่อมประสานผู้คนให้สามารถทำงานด้วยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลวิจัยจากโครงการย่อย 1 เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดผู้นำท้องถิ่นที่สร้างสันติสุขให้ชุมชน ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งคุณลักษณะและสมรรถนะของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น สมรรถนะของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นพัฒนาเป็นเนื้อหาหลักสูตร ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) หลักการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแนวทางดำเนินชีวิต 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 4) การจัดการความขัดแย้ง 5) การสื่อสารที่สร้างพลังและเกิดสันติในชุมชน 6) การสร้างความร่วมมือและกำหนดจุดหมายร่วมกันของชุมชน 7) การเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วม 8) การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง โดยหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายหลักสูตรเนื้อหาหลักสูตรตาม 8 สมรรถนะ รูปแบบการอบรมที่มีความยืดหยุ่น เน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างทักษะการนำไปใช้ได้จริง ต้องมีการประเมินด้วยการสังเกต สอบถามสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง หรือ เป็นแบบสอบถามก่อนหลัง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ประกอบด้วย หลักการและจุดหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ตามปรัชญาหลักสูตรวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ “สร้างคนเปลี่ยนแปลงคน สู่การเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อสันติสุข” เป็นการสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนโดยตรง ให้มีภาวะผู้นำด้านสันติภาพที่มีความรู้ ทักษะคิดในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข พัฒนาทักษะการสื่อสารที่สร้างสันติวัฒนธรรม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อสร้างทักษะการเป็นพี่เลี้ยงการติดตามและประเมินผลงานการสร้างสังคมสันติสุขด้านเนื้อหาหลักสูตร มี 5 Module + 1 Pre-Module และ Module 6 เป็นระยะติดตาม 1 ครั้ง การอบรม 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย Pre-Module เปิดใจ ขยายพื้นที่สันติภายใน Module 1 จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม Module 2 สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม Module 3 การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ Module 4 ชุมชนเรียนรู้สันติวัฒนธรรม Module 5 พี่ประคองน้องสร้างสันติสุขในชุมชน Module 6 ถอดรหัสสันติวัฒนธรรมนำสู่ความยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบทั้ง 3 มิติ ได้แก่ S-O-C (Self – Others – Context) หมายถึง การพัฒนาตนเอง การพัฒนาผู้อื่น และการคำนึงถึงบริบทสิ่งแวดล้อม โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) เช่น การอภิปรายกลุ่ม การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การนำไปประยุกต์ใช้และการสอนงาน (Mentoring) และมีการเสนอแนะวิธีการวัดและประเมินผลของหลักสูตรวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ด้วยการวัดและการประเมินผลทั้ง 2 มิติ ได้แก่ การประเมินผลระหว่างกระบวนการ (Formative Assessment) และการประเมินผลรวม (Summative Assessment) โดยวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินผล การทดสอบก่อน (Pre-test) และหลังการอบรม

(Post-test) การประเมินผลระหว่างเรียน เช่น การสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าอบรม การสังเกตการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ต้องมีหลักการและจุดหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ตามปรัชญาหลักสูตรวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สร้างคน เปลี่ยนแปลงคน ส่งการเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อสันติสุข เป็นการสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนโดยตรง โดยภาวะผู้นำด้านสันติภาพที่มีความรู้ ทักษะในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข พัฒนาทักษะการสื่อสารที่สร้างสันติวัฒนธรรม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อสร้างทักษะการเป็นพี่เลี้ยงการติดตามและประเมินผลงานการสร้างสังคมสันติสุข ด้านเนื้อหาหลักสูตร มี 5 Module + 1 Pre-Module ประกอบด้วย Pre-Module เปิดใจ ขยายพื้นที่สันติภายใน Module 1 จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม Module 2 สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม Module 3 การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ Module 4 ชุมชนเรียนรู้สันติวัฒนธรรม Module 5 พี่ประคองน้องสร้างสันติสุขในชุมชน Module 6 ถอดรหัสสันติวัฒนธรรมนำสู่ความยั่งยืน การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ สันติภายใน ทักษะ ทักษะคิด และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน

5 Module + 1 Pre-Module						
Pre-Module	Module1	Module 2	Module 3	Module 4	Module 5	Module 6
เปิดใจ ขยายสันติ ภายใน	จุดพลังความคิด สู่วิถีสันติ วัฒนธรรม	สื่อสารสร้างพลัง สันติวัฒนธรรม	การจัดการความ ขัดแย้งอย่าง สร้างสรรค์	ชุมชนเรียนรู้ สันติวัฒนธรรม	พี่ประคองน้อง สร้างสันติสุขใน ชุมชน	ถอดรหัสสันติ วัฒนธรรมนำสู่ ความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน วิศวกรสันติภาพท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่สร้างสันติสุขให้กับชุมชน เป็นผู้ประสานความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับชุมชน สร้างความเปลี่ยนแปลงเน้นการมีส่วนร่วม สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกลุ่มคนให้มองเห็นจุดมุ่งหมายเดียวกันสู่สันติภาพ และเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมในการทำงาน

ด้านสันติภาพในบ้าน วัด โรงเรียน และร้อยเรียงเชื่อมประสานผู้คนต่างๆ ให้สามารถมาทำงานด้วยกันได้
สมรรถนะของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) หลักการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
แนวทางดำเนินชีวิต 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 4) การจัดการความขัดแย้ง 5) การสื่อสารที่สร้าง
พลังและเกิดสันติในชุมชน 6) การสร้างความร่วมมือและกำหนดจุดหมายร่วมกันของชุมชน 7) การเสริมสร้าง
พลังการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วม 8) การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง
โดยหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน
ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร รูปแบบการอบรมที่มีความยืดหยุ่น เน้นการมีส่วนร่วมและ
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างทักษะ โดยใช้สื่ออุปกรณ์ที่ประกอบการฝึกอบรม มีเครื่องมือ
ในการวัดผลประเมินผลหลักสูตรจากการทดลองนำไปใช้จริง ผ่านการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง
หรือ เป็นแบบสอบถามก่อนหลัง ซึ่งสอดคล้องหลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สามารถสอดคล้องกับงานวิจัย
เรื่องรูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี (Phra Pramote Vadakovido, 2018)
หลักสูตรที่มีคุณภาพต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบสามารถเกิดรูปแบบ

ในการประเมินหลักสูตรและนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นใน
การเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ประกอบด้วย หลักการและจุดหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้นำ
ท้องถิ่น ด้วยการสร้างตน เปลี่ยนแปลงคน ส่งเสริมเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อสันติสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและ
พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนโดยตรง ให้มีภาวะผู้นำด้านสันติภาพที่มีความรู้ ทักษะคติใน
การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่สร้างสันติวัฒนธรรม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้
และการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างทักษะการเป็นพี่เลี้ยงการติดตามและประเมินผลงาน
การสร้างสังคมสันติสุข โดยมีเนื้อหาหลักสูตรมี 5 Module + 1 Pre-Module และ Module 6 เป็นระยะ
ติดตาม 1 ครั้ง การอบรม 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย Pre-Module เปิดใจ ขยายพื้นที่สันติภายใน Module 1
จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม Module 2 สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม Module 3 การจัดการ
ความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ Module 4 ชุมชนเรียนรู้สันติวัฒนธรรม Module 5 พี่ประคองน้องสร้างสันติสุข
ในชุมชน Module 6 ถอดรหัสสันติวัฒนธรรมนำสู่ความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร
วิศวกรสันติภาพท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบทั้ง 3 มิติ ได้แก่ S-O-C (Self – Others – Context)
หมายถึง การพัฒนาตนเอง การพัฒนาผู้อื่น และการคำนึงถึงบริบทสิ่งแวดล้อม โดยในการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้เป็นแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ
(Learning by Doing) เช่น การอภิปรายกลุ่ม การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การนำไปประยุกต์ใช้และการสอน
งาน (Mentoring) โดยการวัดและประเมินผลของหลักสูตรวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น สามารถสอดคล้องกับพุทธ
สันติวิธี การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง (Phramaha Hansa Dhammaso, 2011)
ผู้นำต้องสามารถจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสอดคล้องด้านแนวปฏิบัติและวิธีการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะในเชิงการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่น ภายใต้หลักสูตร “ผู้นำวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน” เพราะงานวิจัยชิ้นนี้มีองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น สร้างความเข้าใจกับผู้นำท้องถิ่น พัฒนาสติและสันติให้เกิดขึ้นกับผู้นำท้องถิ่น พัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำท้องถิ่น ปรับวิธีคิดและทัศนคติต่อการเป็นผู้นำท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายการทำงานของผู้นำท้องถิ่นเสริมสร้างสันติสุขในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงสามารถนำไปใช้งานได้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน เช่น ส่วนงานราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัย เป็นต้น สามารถนำไปใช้งานได้เพื่อพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไปควรวิจัย เกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นต้นแบบสันติภาพเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในชุมชน โดยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาผู้นำท้องถิ่นต้นแบบสันติภาพ ควรจะมีหลักสูตรอย่างไรที่สอดคล้องกับสังคมไทยปัจจุบัน

2.2 การวิจัยในครั้งต่อไปควรวิจัย เกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาวิทยากรผู้นำท้องถิ่นต้นแบบสันติภาพ โดยพุทธสันติวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาวิทยากรผู้นำท้องถิ่นต้นแบบสันติภาพ เพื่อยกระดับเป็นวิทยากรฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่น เป็นการขยายผลไปทั่วประเทศเพื่อเสริมสร้างสังคมเกิดสันติสุขสืบไป

References

- Na Phuket, P. (2009). *Organization and Management*. Nonthaburi: Think Beyond Bush.
- Phra Pramote Vadakovida. (2018). *A Model of Developing an Ideal Expert in Peace by Buddhist Peaceful Means*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phramaha Hansa Dhammhaso. (2011). *Buddhist Peaceful Means: The Integration of Principles and Tools for Conflict Management*. Bangkok: 21st Century Press.
- Soontrayut, T. (2013). *Organizational Theory and Behavior: Research Theory Principles And educational practice*. Bangkok: Natikul Press.
- Thanacharoenrat, T. (2010). *Insurance Management Leadership Development Program*. (Doctoral Dissertation). Ramkhamhaeng University. Bangkok.
- Wattanapradit, K. (2016). *Peaceful Community in the 26th Century: Lessons in Conflict Areas* (Research Report). Ayutthaya.: Buddhist Research Institute of MCU.
- Wichaiwichien, S. (1999). *head, not tail*. Bangkok: Chulalongkorn University.